

**Recenzija par TV sižetu un raidierakstu sēriju raidījumā “Nekā personīga”,
kas tapusi ar sabiedriskā pasūtījuma atbalstu laika posmā
no 2021. gada maija līdz novembrim**

Recenzents:	Ģirts Kasparāns , sabiedrisko mediju portāla LSM.lv ārvalstu ziņu redaktors
Elektroniskais plašsaziņas līdzeklis:	SIA “All Media Latvia”
Projekta nosaukums:	Pētniecisko TV sižetu un raidierakstu sērija raidījumā “ Nekā personīga ”
Recenzēto satura vienību skaits:	10 (desmit)
Recenzēto satura vienību pārraidīšanas datumi:	30.05.2021 (divi sižeti), 20.06.2021 (divi sižeti), 19.09.2021 (divi sižeti), 10.10.2021 (divi sižeti), 31.10.2021 (divi sižeti)

Recenzija sagatavota Nacionālās elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes (NEPLP) uzdevumā

Recenzents veica raidījumu novērtējumu, vadoties pēc Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 71.panta pirmajā daļā noteiktajiem sabiedriskā pasūtījuma uzdevumiem, Nolikuma par sabiedriskā pasūtījuma daļas, kuru pilda komerciālie elektroniskie plašsaziņas līdzekļi, veidošanas kārtību un vērtēšanas principiem, Vadlīnijām Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma piemērošanai, veidojot ziņu, informatīvi dokumentālos un diskusiju raidījumus, kā arī ņemot vērā Elektronisko plašsaziņas līdzekļu nozares attīstības nacionālās stratēģijas 2018.–2022.gadam Pielikumā Nr.6 “Kritēriji sabiedriskā pasūtījuma raidījumu/projektu novērtēšanai” ietvertos kritērijus.

Recenzijā izlases kārtībā tika apskatīti 10 sižeti, kas pārraidīti laikā no 2021. gada maija līdz oktobrim:

- 1) “Dati liecina par straujāku Covid-19 saslimstības pieaugumu novados, kur pavasarī atvēra skolas”, (30.05.2021)
- 2) “OIK afēru dēļ Latvija atpaliek no Baltijas valstīm saules enerģijas ražošanas attīstībā”, (30.05.2021)
- 3) “Covid-19 aizsegā lauksaimniekiem izmaksātais atbalsts bijis lielāks nekā patiesie zaudējumi”, (20.06.2021)

- 4) “Valsts policija: Pirms 11 gadiem mīklaini pazudušais advokāts Ainārs Platacis noslepkavots savas profesionālās darbības dēļ”, (20.06.2021)
- 5) “Laupītāju aiznesto mantu vērtība no advokāta Rebenoka mājām ir vairāk nekā 150 000 eiro”, (19.09.2021)
- 6) “Klimata mērķu sasniegšanai transportā auto nodokļu celšana var izrādīties neizbēgama”, (19.09.2021)
- 7) “Mūziķis Gacho bijis tiesneša Laukrozes slepkavības aculiecinieks”, (10.10.2021)
- 8) “Valdība ieguldīja desmitus miljonu “Unibankas” izveidošanā, pie kontroles un naudas tika politiķiem pietuvinātas personas”, (10.10.2021)
- 9) “Trešdaļa no slimnīcām piešķirtās “Covid naudas” ieguldīta infrastruktūrā, nevis “gultās””, (31.10.2021)
- 10) “Par izgāzušos 3,5 miljonu vēro projektu “skolas.lv” vainīgos nav atradusi ne Izglītības ministrija, ne arī policija un prokuratūra”, (31.10.2021)

1. UNIVERSĀLIE KRITĒRIJI

1.1. Atbilstība projekta satura koncepcijā definētajiem sabiedriskā pasūtījuma uzdevumiem

Recenzenta vērtējums (atbilst/ daļēji atbilst/ neatbilst): **Atbilst**

Recenzijā apskatītie raidījuma “Nekā personīga” TV sižeti un raidieraksti atbilst sabiedriskā pasūtījuma kritērijiem un uzdevumiem. Raidījums vēsta par sabiedrībai svarīgiem procesiem; tas veicina pilsoniskās sabiedrības veidošanu, vēršoties pret korupciju un izceļot tiesiskuma vērtības.

1.2. Atbilstība projekta satura koncepcijā definētajam mērķim un uzdevumam

Recenzenta vērtējums (atbilst/ daļēji atbilst/ neatbilst): **Atbilst**

Raidījums pilda satura koncepcijā deklarēto uzdevumu padziļināti pētīt korupcijas un valsts pārvaldes problēmas, tiesiskuma jautājumus. Recenzijā apskatītie sižeti iekļaujas satura koncepcijā norādītajās tēmās “Latvijas zaļais kurss”, “Banku sistēmas vēsture”, “Neatklātās slepkavības”, “Datu žurnālistika un Covid-19”, “Neveiksmīgākās investīcijas”. Sižeti pievērš sabiedrības uzmanību šo procesu norisēm un kopsakarībām.

1.3. Projektam ir ilgtspējīgs efekts, tostarp žurnālistikas un mediju profesionālās kvalitātes uzlabošanā

Recenzenta vērtējums (atbilst/ daļēji atbilst/ neatbilst): **Atbilst**

Raidījumam “Nekā personīga” ir svarīga loma Latvijas pētnieciskās žurnālistikas uzturēšanā un attīstībā. Gadu gaitā raidījuma veidotāji ir apliecinājuši, ka “Nekā personīga” ir viens no vadošajiem raidījumiem pētnieciskās žurnālistikas žanrā Latvijā, tādēļ ir svarīgi turpināt šo projektu.

1.4. Satura pieejamības nodrošināšana daudzveidīgās satura izplatīšanas platformās un sasniedzamā auditorija (par pamatu ņemt projekta pieteikumā noteikto)

Recenzenta vērtējums (atbilst/ daļēji atbilst/ neatbilst): **Atbilst**

Raidījuma saturs ir pieejams plašai auditorijai gan TV apraidē (kanālā TV3, kas ir viens no visvairāk skatītajiem Latvijā), gan interneta platformās (Skaties.lv un TV3 Play). Raidījuma sižetos atklāto informāciju plaši izmanto un pārpublicē arī citi mediji, interneta portāli. Pozitīvi vērtējams tas, ka raidījums cenšas sasniegt plašāku auditoriju, raidījuma sižetus pielāgojot arī raidierakstu (podkāstu) formātam, kas var sasniegt arī to auditorijas daļu, kura ikdienā nepatērē TV saturu.

1.5. Satura atbilstība žurnālistikas ētikas un profesionālajiem standartiem, politiskās neitralitātes ievērošana tēmu un viesu izvēlē, viedokļu daudzveidība (ņemot vērā satura žanra specifiku)

Recenzenta vērtējums (atbilst/ daļēji atbilst/ neatbilst): **Atbilst**

Raidījuma veidotāji ievēro žurnālistikas ētiku un profesionālos standartus. Raidījumos bija vērojama viedokļu daudzveidība un politiskā neitralitāte, iespēja izteikties dažādu politisko spēku un interešu grupu pārstāvjiem. Piemēram, sižetā par auto nodokļu celšanu klimata mērķu sasniegšanai par šo jautājumu varēja izteikties gan atbildīgo ministriju pārstāvji, gan vides aizsardzības aktīvistu un auto tirgotāju pārstāvji. Raidījumu veidošanā gan būtu vēlams atturēties no emocionāliem epitetiem, kas pauž raidījuma veidotāju attieksmi pret iesaistītajām personām: piemēram, sižetā par neveiksmīgo “Skolas.lv” projektu bijušais izglītības ministrs Roberts Ķīlis nosaukts par “skandalozo reformistu”, lai gan nav skaidrs, pēc kādiem kritērijiem viņam piešķirts šāds apzīmējums.

2. SPECIĀLIE KRITĒRIJI SATURA AUDIO UN AUDIOVIZUĀLĀ FORMĀTA NOVĒRTĒŠANAI

2.1. Formas kritēriji (atbilstība formātam, scenārija dramaturģijas kvalitāte, vēstījuma dinamika, režijas kvalitāte, mūzikas izmantošanas prasmes, subtitru kvalitāte)

Raidījuma sižeti ir dinamiski un saistoši, veidoti atbilstoši pētnieciski analītiskās žurnālistikas formātam. Raidījumā tiek izmantots bagātīgs vizuālais materiāls, kas ilustrē sižetā aplūkotos jautājumus. Piemēram, sižetā par lauksaimniekiem izmaksāto atbalstu iekļauti arī kadri no fermām un pārtikas ražotnēm. Dažkārt gan būtu vēlams rūpīgāk atlasīt izmantotos video materiālus, jo ainā no govju fermas redzamās sievietes skaita ASV dolārus, nevis eiro, turklāt viņu vizuālais tēls ir neatbilstošs videi, sievietes acīmredzami izskatās pēc modelēm, nevis lauksaimniecībā nodarbinātām personām. Raidījums veiksmīgi izmanto grafikas, lai sniegtu skatītājiem vizuāli uztveramu informāciju. Būtu vēlams nedaudz vairāk piedomāt par skatītāju ērtībām, piemēram, sižetā par skolu atvēršanas saistību ar Covid-19 izplatības pieaugumu grafiki nomainās ļoti strauji, pāris sekunžu laikā, tādēļ skatītājam nav viegli paspēt tos izpētīt.

2.2. Satura kritēriji (redaktora un producēšanas darba kvalitāte, satura vērtība un oriģinalitāte, valodas lietojums, grafika un vizuālie risinājumi)

Raidījuma saturs ir vērtīgs un oriģināls, lielākā daļa sižetu piedāvā skatītājiem un klausītājiem jaunu informāciju, par ko citi plašsaziņas līdzekļi pirms tam nav ziņojuši. Raidījums vēsta gan par visai sabiedrībai būtiskiem jautājumiem (Covid-19 pandēmijas ierobežošana, videi draudzīgas klimata politikas ieviešana), gan par problēmām, kas varētu tieši skart skatītājus individuālā līmenī (auto nodokļu celšana, energoresursu cenu kāpums). Sižetu sērija par neveiksmīgām valsts investīcijām var palīdzēt novērst šādu gadījumu atkārtošanos. Raidījuma koncepcijā grūtāk iekļāvās sižeti par Latvijas banku sistēmas vēsturi un neatklātām slepkavībām. Sižeti par banku sistēmas vēsturi galvenokārt skar 90. gadu notikumus, kad Latvijas banku vide bija ievērojami atšķirīga nekā mūsdienās, un šādi sižeti vairāk iederētos kādā vēsturisko raidījumu ciklā. Savukārt sižetu ciklā “Neatklātās slepkavības” problēma ir iekodēta jau pašā nosaukumā: tā kā apskatītie noziegumi joprojām nav atklāti, pietrūkst konkrētas informācijas par noziegumu cēloņiem un motīviem, sižets vairāk veidojas kā dažādu versiju apskats. Valodas lietojums raidījumā ir latviešu literārās valodas normām atbilstošs.

2.3. Vadītāji: profesionālās īpašības un iemaņas (personas profesionālās darbības oriģinalitāte, prasme uzrunāt, ieinteresēt, piesaistīt auditorijas uzmanību, ķermeņa valodas prasme, spēja reaģēt neordinārās situācijās, spēja nodrošināt stabilu profesionālo kvalitāti, līdzdalība satura komunikācijā, prasme vadīt intervijas, sarunas, diskusijas, improvizācijas prasme, prasme strādāt tiešraidē, sagatavotības līmenis)

Raidījuma vadītājiem piemīt nepieciešamās profesionālās īpašības, lai uzrunātu skatītājus un piesaistītu uzmanību. Raidījuma vadītāji darbojas ne tikai kā moderatori, bet arī paši veido atsevišķus sižetus, tādēļ skatītājiem rodas lielāka pārlicība, ka viņi pārzina jautājumus, par ko tiek runāts raidījumā. Žurnālisti nevilcinās uzdot precizējošus jautājumus un norādīt uz nelogiskiem amatpersonu izteikumiem. Piemēram, sižetā par Covid-19 izplatības pieauguma saistību ar skolu atvēršanu žurnāliste Guna Gleize pamatoti aizrāda izglītības ministrei Ilgai Šuplinskai, kura izsaka apšaubāmus pieņēmumus par sabiedrības “baidīšanu” ar Covid-19.

2.4. Iesaistītais personāls (žurnālisti, operatori, montāžisti un citi satura radītāji): profesionālās īpašības un iemaņas (profesionālās darbības oriģinalitāte, prasme uzrunāt, ieinteresēt, piesaistīt auditorijas uzmanību, spēja reaģēt neordinārās situācijās, spēja

nodrošināt profesionālo kvalitāti, prasme strādāt tiešraidē (ja attiecināms), sagatavotības līmenis)

Raidījuma žurnālisti, operatori, montāžisti un citi satura veidotāji darbojas augstā profesionālā līmenī.

2.5. Papildus piebildes

Raidījumā aplūkotās problēmas dažkārt nepieciešams izvērtēt plašāk, ne tikai vienā konkrētā aspektā. Piemēram, sižetā par “Covid naudas” ieguldīšanu veselības nozares infrastruktūrā, būtu iederējies izvērtējums, kāpēc Latvijā mirstība ar Covid-19 ir daudz augstāka nekā vairumā Eiropas valstu. Sižetā par atbalstu lauksaimniekiem citēts Zemkopības ministrijas apgalvojums: ja valsts nebūtu sniegusi atbalstu, tad vietējie lopkopji nevarētu konkurēt ar lietuviešiem un poļiem. Šeit būtu noderējis ieskats, vai un kādu atbalstu saviem lauksaimniekiem identiskā situācijā sniegušas Lietuva un Polija.

3. REKOMENDĀCIJAS

3.1. Vai projekta realizēšana nākotnē būtu jāturpina sabiedriskā pasūtījuma ietvaros?

Raidījums nodrošina vērtīgu pienesumu pilsoniskās sabiedrības un tiesiskuma attīstībai Latvijā, tādēļ būtu vēlama finansējuma piešķiršana arī turpmāk. Taču veidojas arī interešu konflikta risks, jo raidījuma galvenā misija ir pildīt demokrātijas “sargsuņa” funkcijas attiecībā uz valsts un pašvaldību iestādēm, bet finansējuma saņemšana no valsts var mazināt raidījuma neatkarību.

3.2. Vai projektā nepieciešami būtiski uzlabojumi? Ja jā, kādi?

Ja projekts tiek veidots sabiedriskā pasūtījuma ietvaros, raidījumā būtu vēlams atspoguļot plašāku tēmu loku, kas tieši ietekmē sabiedrību. Ieteicams pastiprinātu uzmanību pievērst sižetiem, kas atspoguļo saistību starp plašākiem sabiedrībā notiekošiem procesiem un to ietekmi uz Latvijas iedzīvotāju ikdienu.

3.3. Projektā iesaistītā radošā personāla kompetence un profesionalitātes vērtējums, realizējot līdzvērtīgus projektus sabiedriskā pasūtījuma ietvaros.

Raidījuma radošais personāls ir kompetents un darbojas profesionāli augstā līmenī.

3.4. Papildus secinājumi/piebildes

Ar sabiedriskā pasūtījuma atbalstu tapušo sižetu tematika īpaši neatšķiras no tradicionālās “Nekā personīga” raidījumu tematikas, kas galvenokārt orientēta uz korupcijas izgaismošanu un tiesiskuma veicināšanu valsts/pašvaldību pārvaldē. Tā ir ļoti svarīga misija, ko “Nekā personīga” veidotāji veic augstā profesionālā līmenī, nodrošinot objektīvu skatījumu un viedokļu daudzveidību. Raidījums pētījis un informējis sabiedrību par daudzām lietām, kas liecina par iespējamo korupciju un nelietderīgu nodokļu maksātāju naudas izlietošanu. Tas ir īpaši svarīgi Covid-19 pandēmijas apstākļos, kad sabiedrībai ir ārkārtīgi svarīgi saņemt objektīvu, daudzveidīgu un uzticamu informāciju.

Recenzijas autors **Ģirts Kasparāns**

Rīga, 2021. gada 26. novembrī